

Právní věda a právní praxe

V posledních letech byla učiněna řada kroků směřujících k tomu, aby se Brno stalo opět významným městem českého právnictví. Prvním krokem v tomto směru bylo nepochybně obnovení činnosti právnické fakulty tehdejšího UJEP v roce 1969, srovnatelný význam má zřízení Ústavního soudu v Brně a navrácení sídla Nejvyššího soudu do Brna. Spolupráce uvedených institucí, které se slibně rozvíjí, by měla napomoci zdokonalení právní praxe a přinést nové podněty pro právní teorii. Jednou z otázek, která, jak se zdá, uniká pozornosti právní teorie, je otázka postavení Nejvyššího soudu.

Při konstituování právního řádu samostatného českého státu na přelomu let 1992–1993 bylo jen málo prostoru pro provádění zásadnějších změn v bývalém československém právu. Bylo proto logické, že Česká republika v podstatě převzala i stávající organizace justice, jen Nejvyšší soud ČR se změnil na Vrchní soud v Praze a z Nejvyššího soudu ČRFR se stal Nejvyšší soud ČR. Kompetence těchto soudů však zůstaly zachovány a proto má dnes Česká republika v podstatě dva nejvyšší soudy. Věci, které jsou v prvním stupni vyřizovány u okresních soudů, se totiž přede nejvyšší soud vůbec nemohou dostat, neboť poslední odvolací instanci i pro ně představuje Vrchní soud v Praze. Situace se totiž ještě zkomplikuje zřízením vrchního soudu v Olomouci. Pak bude možné, že v důsledku rozdílné judikatury vrchních soudů se bude uplatňovat jiný výklad zákonů v obvodu Vrchního soudu v Praze a jiný v obvodu Vrchního soudu v Olomouci. Je skutečností, že v těchto případech by mohl Nejvyšší soud sjednotit výklad přijetím stanoviska, to je však nezávazné a vrchní soudy je nemusí respektovat. Lze ještě dodat, že ve správním soudnictví je "nejvyšším soudem" každý krajský (ba i okresní) soud, neboť opravné prostředky proti rozhodnutí vydaným ve správním soudnictví zákon v zásadě nepřipouští a proto se již dnes rozhodovací praxe krajských soudů liší a s určitou nadsázkou lze říci, že v každém kraji platí jiné právo. Jde nyní o to posoudit, zda tento stav je únosný a zda by nebylo v zájmu jednotného výkladu a užívání zákonů, aby Nejvyšší soud rozhodoval o všech podaných dovoláních a stížnostech pro porušení zákona, tedy i o těch, které byly podány proti rozhodnutí krajských soudů. Lze se též zmínit o Nejvyšším správním soudu, který je zakotven v Ústavě a který není dosud zřízen a jehož koncepce je dosud nejasná.

Uvedené otázky, které mají pro právní praxi zásadní význam, by měly stát ve středu pozornosti naší právní vědy. Zatím tomu tak není, částečně snad proto, že naše současná legislativa jen málo dbá na poznatky právní teorie. S takovým stavem se však nelze spokojit. Je třeba nejen požadovat, aby legislativa i právní praxe důsledně využívaly závěry, k nimž právní věda dospěla, ale je třeba klást důraz na to, aby představitelé právní vědy věnovali náležitou pozornost zásadním otázkám právní praxe. I proto je třeba nadále rozvíjet vztahy Právnické fakulty MU s Ústavním soudem a Nejvyšším soudem v Brně. Institucionální i osobní kontakty by měly vést k obohacování právní praxe o teoretické poznatky, jakož i k rozvíjení právní vědy na fakultě na základě poznatků a podnětů z právní praxe.

Jiří SPÁČIL